

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 102/18

Luksemburg, 4 lipca 2018 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-220/18 PPU
Generalstaatsanwaltschaft (Warunki pozbawienia wolności na Węgrzech)

Rzecznik generalny Manuel Campos Sánchez-Bordona zaproponował, aby Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że istnienie w państwie członkowskim wydającym europejski nakaz aresztowania sądowych środków zaskarżenia w odniesieniu do ewentualnego niehumanitarnego lub poniżającego traktowania jest istotnym czynnikiem, który pozwala wykluczyć to niebezpieczeństwo, w związku z czym nie zachodziłyby w zasadzie wyjątkowe okoliczności mogące uzasadnić niewykonanie wspomnianego nakazu

Jeśli oprócz tych danych wykonujący organ sądowy uważa za istotne określone informacje na temat ośrodków, w których przewidywane jest osadzenie ściganej osoby, wydający nakaz organ sądowy powinien ich udzielić. W razie ich nieudzielenia wykonujący nakaz organ sądowy może przerwać procedurę przekazywania

Sąd węgierski wydał w październiku 2017 r. europejski nakaz aresztowania przeciwko ML, obywatelowi węgierskiemu skazanemu zaocznie na karę pozbawienia wolności za popełnienie przestępstw spowodowania uszczerbku na zdrowiu, oszustwa i kradzieży. Dla celów osądzenia go za czyny, za które został skazany, tenże sąd wydał wcześniej przeciwko ML inny europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego został on zatrzymany w listopadzie 2017 r. w Niemczech. ML sprzeciwił się wydaniu go organom węgierskim, wnosząc o zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości z odesłaniem prejudycjalnym.

Przed rozstrzygnięciem w przedmiocie przekazania Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie, Niemcy) – wykonujący nakaz organ sądowy – zwrócił się o dodatkowe wyjaśnienia w stosunku do tych, które otrzymał od organów węgierskich w kontekście pierwszego nakazu aresztowania (informujących o miejscach, w których będzie przetrzymywany ML, wraz z gwarancją, że osadzony nie będzie w żadnym przypadku narażony na niehumanitarnie lub poniżające traktowanie w rozumieniu Karty praw podstawowych Unii Europejskiej). Wykonujący nakaz organ sądowy powiadomiono, że w październiku 2016 r. na Węgrzech weszły w życie ustawy, które gwarantują osobom pozbawionym wolności możliwość zaskarżenia ich warunków osadzenia. Niezadowolony z odpowiedzi uzyskanej na późniejszy wniosek o udzielenie informacji, sąd niemiecki wyznaczył organom węgierskim termin na uzupełnienie żądanych informacji. Nie otrzymawszy ich we wspomnianym terminie (do dnia 28 lutego 2018 r.) i z uwagi na to, że prokuratura niemiecka poparła wykonanie europejskiego nakazu aresztowania, Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości w trybie prejudycjalnym, jako że pragnie uzyskać dodatkowe wyjaśnienia w przedmiocie stanowiska prawnego zawartego w wyroku w sprawach Aranyosi y Căldăraru¹ w związku z wykładnią decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania², w szczególności na wypadek gdyby (ewentualnym) naruszeniem prawa do niebicia poddanym niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w ośrodkach penitencjarnych państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz aresztowania mogły zaradzić własne organy sądowe.

¹ Wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru (sprawy połączone [C-404/15 PPU](#) i [C-659/15 PPU](#); zob. komunikat prasowy [36/16](#)). Odesłanie prejudycjalne w tych sprawach zostało skierowane przez ten sam sąd niemiecki, który zwrócił się z niniejszym.

² Decyzja Ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), w brzmieniu zmienionym decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24).

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Manuel Campos Sánchez-Bordona przypomniał na wstępie, że **kamieniem węgielnym systemu przekazywania pomiędzy organami sądowymi jest wzajemne uznawanie. To wzajemne uznawanie wymaga zarówno obligatoryjności wykonywania nakazu aresztowania przez państwa członkowskie, jak i wzajemnego zaufania, w ramach którego wszystkie te państwa gwarantują równoważną i skuteczną ochronę uznanych w Unii Europejskiej praw podstawowych.** Z wyroku w sprawie Aranyosi można wywieść, że poza przypadkiem o charakterze ogólnym, gdy Rada formalnie stwierdza poważne i trwałe naruszenie wartości i praw proklamowanych w TUE (art. 7 TUE), prawo Unii zezwala wyjątkowo na niewykonanie europejskiego nakazu aresztowania w innych szczególnych przypadkach.

Wyjaśnwszy powyższe, rzecznik generalny zaznaczył, że nastąpiła zmiana okoliczności w stosunku do wyroku w sprawie Aranyosi, jako że wydające nakaz państwo członkowskie (Węgry) wprowadziło **środki obrony**, których nie było, gdy kierowano odesłanie prejudycjalne rozstrzygnięte we wspomnianym wyroku. Środki te umożliwiają zainteresowanym osobom zaskarżenie warunków pozbawienia wolności, a Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) potwierdził, że nie ma przesłanek, iż nie dają one realnych perspektyw poprawy wspomnianych warunków, tak że są one zgodne z zakazem niehumanitarnego lub poniżającego traktowania. Rzecznik generalny dodał, iż dane przekazane Trybunałowi Sprawiedliwości pozwalają na wyciągnięcie wniosku, że środki ustanowione przez ustawodawcę węgierskiego nie stanowią rozwiązań teoretycznych lub niedających się zastosować, lecz że są w stanie wywołać praktyczne i skuteczne konsekwencje. **Z tego powodu nie można już tak po prostu przyjąć, że istnieją obiektywne, wiarygodne i dokładne dane dowodzące istnienia nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych.** Zdaniem rzecznika generalnego system współpracy karnej oparty na wzajemnym zaufaniu sądowym nie może się utrzymać, jeśli sądy wykonującego nakaz państwa będą rozpatrywać wnioski złożone przez sądy wydającego nakaz państwa, jak gdyby wrażliwość tych ostatnich w zakresie gwarantowania ochrony praw podstawowych była niższa niż tych pierwszych. W jego rozumieniu w każdym razie **otrzymanie europejskiego nakazu aresztowania nie może dać sposobności wykonującemu nakaz sądowi do poddania osądowi jakości systemu penitencjarnego wydającego nakaz państwa w całości ani do oceny go w świetle własnego prawa krajowego.** Jedynym parametrem kontroli powinien być art. 4 Karty (który zakazuje tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Z tego względu rzecznik generalny uważa, że istnienie krajowych środków zaskarżenia w praktyce **gwarantujących w skuteczny sposób ochronę prawa do niebycia poddanym niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności stanowi szczególnie istotny czynnik dla celów wykluczenia niebezpieczeństwa narażenia na takie traktowanie z powodu istnienia nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych.**

Jednakże rzecznik generalny przyznał, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszym przypadku – w której niedawne wdrożenie szczególnego sądowego uregulowania gwarantującego prawo do niebycia poddanym niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w trakcie pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie mogło nie wywołać wszystkich swych zamierzonych skutków, które sprawiłyby, że niebezpieczeństwo jego naruszenia stało się wyjątkowe – byłoby uzasadnione, by wykonujący nakaz organ sądowy interesował się warunkami, w których będzie odbywać się osadzenie osoby ściganej.

Rzecznik generalny przypomniał, że zgodnie z wyrokiem w sprawie Aranyosi, poza uznaniem za udowodnione nieprawidłowości systemowych (ogólnych) w ośrodkach penitencjarnych wydającego nakaz państwa, wykonujący nakaz organ powinien zweryfikować, czy *w okolicznościach konkretnego przypadku* istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w następstwie przekazania do wydającego nakaz państwa członkowskiego osoba ta będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo bycia poddaną niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu we wskazanym państwie członkowskim. Rzecznik generalny wyjaśnił, że w tym celu wymieniony organ powinien ograniczyć się do obiektywnych i rozsądnych danych, które mogą mu zostać przekazane na temat konkretnych i szczególnych warunków dotyczących tej osoby. W tym

względzie stwierdził, że **wykonujący nakaz organ sądowy także musi ocenić jako szczególnie istotny czynnik gwarancję, której w danym przypadku udzieliły właściwe organy, administracyjne lub sądowe, wydającego nakaz organu sądowego, a za pośrednictwem której zobowiązują się, że osoba ścigana nie zostanie poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w trakcie pozbawienia wolności. Na tę gwarancję, jako na wyraz formalnie przyjętego zobowiązania, w razie jej naruszenia będzie mogła powołać się osoba ścigana przed organem sądowym wydającego nakaz państwa.**

W odniesieniu do wątpliwości sądu niemieckiego dotyczących pochodzenia informacji niezbędnych do określenia warunków pozbawienia wolności rzecznik generalny uznał, że **o informacje istotne dla dokonania oceny, czy ścigany jest narażony na niebezpieczeństwo bycia poddanym nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu wynikające ze szczególnych warunków pozbawienia wolności, należy zwrócić się w zasadzie do wydającego nakaz organu sądowego i od niego je uzyskać.** Informacje przyjęte lub zatwierdzone przez wydający nakaz organ sądowy powinny przeważać w ocenie, której winien dokonać wykonujący nakaz organ sądowy. Ma to związek z okolicznością, że jedynymi *aktywnymi protagonistami* postępowań dotyczących europejskiego nakazu aresztowania są wydające i wykonujące nakaz organy sądowe, a w ramach prowadzonego w tych postępowaniach dialogu *inter pares* tworzy się wzajemne zaufanie.

Odnosnie do okoliczności, że wykonujący nakaz organ sądowy nie otrzymał wszystkich wymaganych informacji w wyznaczonym przez siebie terminie, rzecznik generalny zaznaczył, iż **żądane informacje powinny być ograniczone do koniecznych dla określenia, czy istnieje rzeczywiste niebezpieczeństwo, że ścigany będzie poddany nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu.** W niniejszym przypadku uznał on, że niektóre z pytań skierowanych przez sąd niemiecki do sądu węgierskiego wykraczają w sposób oczywisty poza pytania mające znaczenie dla określenia istnienia wspomnianego niebezpieczeństwa. W tym kontekście podkreślił, że **ośrodki penitencjarne, w odniesieniu do których należy zwrócić się o dodatkowe informacje, to ośrodki, w których przewidywane jest osadzenie ściganej osoby w celu wykonania wymierzonej jej kary:** chodzi zarówno o ośrodek penitencjarny, w którym ścigana osoba zostanie osadzona niezwłocznie po przekazaniu, jak i ośrodek, do którego zostanie przeniesiona dla celów dalszego osadzenia, przy czym wyłączone są pozostałe ośrodki, do których mogłaby ona zostać przeniesiona w przyszłości.

Wreszcie rzecznik generalny zaznaczył, że jeśli wydający nakaz sąd nie odpowie na wniosek o udzielenie informacji sporządzony przez wykonujący nakaz sąd, ten ostatni, **zanim postanowi, że nie będzie kontynuować procedury przekazywania, powinien ocenić, czy informacje, którymi dysponuje, pozwalają mu wykluczyć niebezpieczeństwo nieludzkiego lub poniżającego traktowania w wyżej wymienionych ośrodkach.** Wspomniana ocena nie może jednak rozciągać się poza okoliczności ściśle konieczne dla wykluczenia takiego niebezpieczeństwa, które nie może być utożsamiane tak po prostu z lepszymi lub gorszymi warunkami przebywania w ośrodku penitencjarnym. Jeśli wydający nakaz organ sądowy nie udzieli wykonującemu nakaz organowi sądowemu informacji wymaganych przez niego dla celów rozstrzygnięcia w przedmiocie przekazania zgodnie z decyzją ramową, wykonujący nakaz organ sądowy będzie mógł powiadomić wydający nakaz organ sądowy, że w tych okolicznościach nie będzie kontynuować procedury przekazywania.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793